

Koloniträdgårdsförbundet
*Vi odlar i förening
– för människa och miljö*

Gynna underjordens hjältar – för god skörd och rik biologisk mångfald.

Välkommen till Koloniträdgårdsförbundet monter A02:13 på Nordiska Trädgårdar.

Det är ingen nyhet att flera av de synligt vackra pollinerarna börjar försvinna från jordens yta. Men känner du till att 25 % av den biologiska mångfalden finns under markytan? I år hyllar Koloniträdgårdsförbundet de livsviktiga och fascinerande jordhjältarna. De är många, pyttesmå, och de gör underverk för vår trädgård och planet.

Mikrolivet i jorden är avgörande för våra odlingar och för hela människans existens. Genom att lära ut hur de olika jordhjältarna jobbar vill vi öka förståelsen för det cirkulära kretsloppet där växter och mikroorganismer samarbetar. Naturen gör magiska saker som människan och hela samhället drar nytta av.

– Det är förvånande hur lite vi uppmärksammar jord egentligen. Jord är ett levande system, inte något brunt, dött som måste köpas ny på påse varje vår. Och det finns så många mikroskopiskt små organismer där nere som förtjänar omtanke. Genom att förstå hur dessa "doldisar" hjälper oss och vad de behöver, kan vi med små medel öka den biologiska mångfalden. Att odla jorden är faktiskt vad trädgård och odling handlar om i grunden, säger Ulrica Otterling, generalsekreterare på Koloniträdgårdsförbundet.

Vad gör de då som är så bra?

Daggmaskar, hoppstjärtar, nematoder, bakterier, protozoer, svampar, björndjur, arkéer och insektslarver är några av underjordens hjältar. Vad gör de då som är så bra? Sammanfattningsvis och lite förenklat kan man säga att alla jobbar med att göra jord, de tillverkar en jord med näringsämnen som är speciellt anpassad till just de växter som odlas på platsen. Jordhjältarna gynnar växterna, och växterna gynnar jordhjältarna i ett avancerat samarbete mellan koldioxid, kolhydrater, vatten, syre, kväve, kol och mineraler.

Tillsammans hjälper de till att bryta ner organiskt material till näring i en form som växterna kan ta upp. Flera jobbar med att bygga upp jordstrukturen så att den blir både vattenhållande och dränerande. Som en konsekvens får jordar som saknar ett rikt mikroliv en sämre och mer skör struktur. Dessa jordar är också mer utsatta för vädrets makter vilket kan bli allvarligt vid klimatförändringar. De små håligheterna i jorden, porerna, är jordhjältarnas "hem".

Gynna jordhjältarna genom att tänka på vad du själv behöver

Hur gör jag då för att skapa en levande jord som myllar av biologisk aktivitet? Enklast är att du utgår från dig själv. Mikroorganismerna har samma basbehov som precis allt annat levande, närmare bestämt mat, vatten, syre och någonstans att bo. En viktig ledstjärna att ha med sig är också att det som sker ovan jord påverkar den biologiska aktiviteten under jord. Ju fler arter som odlas desto mer variation blir det i livet i jorden.

Några enkla tips på hur du kan ta hand om underjordens hjältar:

Tips 1: Gräv mindre och vänd inte jorden. Tänk på att jordhjältarna bor och lever där.

När du gräver i jorden så stör du livet där nere och det är stor risk att du förstör strukturen som naturen och mikroorganismerna byggt upp. När du vänder och gräver runt hamnar jordhjältarna dessutom på fel nivå, där de kanske inte alls trivs, vilket påverkar aktivitetsnivån i jorden negativt.

Tips 2: Städa mindre. Låt jordhjältarna äta resterna direkt i landet.

När allt organiskt material städas bort, försvinner livsmiljöerna för mikroorganismerna som lever på dessa material – det är en bit av näringskedjan som lyfts bort. Satsa gärna på täckodling som ett alternativ eller komplement till löv- och kökskomposten. Låt mer komposteras på plats direkt i landet. Genom att jordförbättra med kompost tillför du nya jordhjältar och mat till befintliga.

Tips 3: Organiskt material. Ge jordhjältarna godsaker de gillar och döda dem inte.

Tillför organiskt material som barkmull, naturgödsel, växtdelar. Gräsklipp har ett näringsinnehåll som matchar växternas behov mycket bra. Lägg ovanpå eller mylla ner försiktigt för att inte störa livet i jorden. Och så klart, undvik hemska bekämpningsmedel.

Om du uppfyller följande kriterier så kommer du långt. I gengäld får du en friskare och bättre jord och gör en viktig insats för den biologiska mångfalden.

Tips 4: Plantera en mix av växter

Det är inte samma mikroorganismer i jorden över allt, utan olika växter drar till sig sina egna jordhjältar. En variation av växter ovan jord ger därför en variation av mikroliv under jord.

Kolonister odlar i förening på ett miljövänligt och hållbart sätt

Kolonister har en lång tradition av att förvalta jord genom att odla på arrenderad mark. Denna odlingsform medför ett ansvar för natur och miljö, en av grundidéerna med hela kolonirörelsen. Genom Koloniträdgårdsförbundets miljödiplomering sprider vi kunskap om hållbar och giftfri odling över hela landet. När vi odlar i cirkulära kretslopp säkrar vi framtidens behov. I stadsnära miljöer fyller koloniområden en extra viktig funktion för att bevara den hotade biologiska mångfalden. Koloniområden blir

passager och boplatser åt flertalet djur och många olika typer av växter odlas på en liten yta.

– Att främja den biologiska mångfalden är ett av FN:s hållbarhetsmål, och centralt för att vi ska kunna bromsa den pågående artdöden som riskerar att få stora konsekvenser för mänskligheten. Trädgården påminner oss om att vi, precis som allt levande, föds, växer, vissnar och dör. Genom odlingen får vi förståelse för hur allt hänger ihop vilket ökar viljan att vårda naturen säger Ulrica Otterling.

Träffa Koloniträdgårdsförbundet på Nordiska Trädgårdar

Kom lär dig mer om jordförbättring och träffa jordhjältar IRL "In real life " i vår monter A02:13. Där presenterar vi en buffé av mat som underjordens hjältar gillar.

Passa även på att lyssna till föreläsningen "Livet i underjorden" på kunskapsscenen A01:41. Ulrica Otterling och Ulf Nilsson berättar hur du får en friskare och bättre jord samtidigt som du gör en insats för den biologiska mångfalden.

Följande tider:

Torsdag 11:30-12:00

Fredag 14:00-14:30

Lördag 16:00-16:30

Söndag 11:00-11:30

Kontakt Koloniträdgårdsförbundet

Ulrica Otterling, generalsekreterare

ulrica@koloni.org

08-556 930 85

Ulf Nilsson, hortonom, odlingsrådgivare

ulf.nilsson@koloni.org

08-556 930 81

Presskontakt

Johanna Uhr

johanna@koloni.org

08-556 930 83

Bilder på våra jordhjältar finns att ladda ner på www.koloni.org/press

Illustratör Mia Hillerhag

